

УДК 378.147

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-118-121

ДОЛГОПОЛ Олена Олександрівна –
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології,
педагогіки і мовної підготовки

Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9545-2290>
e-mail: dolgop_helen@ukr.net

КІР'ЯНОВА Олена Василівна –
старший викладач кафедри психології,
педагогіки і мовної підготовки
Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9549-639X>
e-mail: olena.kiryanova@gmail.com

ТЕХНОЛОГІЯ «ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ» В ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено теоретичному обґрунтуванню технології «перевернутого навчання» студентів, яка відкриває нові перспективи підвищення якості освіти в українських ЗВО. Здійснено короткий екскурс в історію становлення цієї технології. Уточнено сутність, основні ідеї і особливості застосування технології в освітньому процесі.

У межах цієї публікації «перевернуте навчання» розглядається як відносно новий підхід до організації освітнього процесу, основна ідея якого полягає в зміні ролей викладача й здобувача освіти, із наданням останньому можливості самостійного опрацювання інформації, використовуючи відеоуроки й інші наочні матеріали, та удосконалення навички практичного застосування здобутих знань.

Визначено основні етапи, яких слід дотримуватись для ефективної реалізації технології «перевернутого навчання» у ЗВО.

Розкрито особливості використання технології «перевернутого навчання» викладачами кафедри психології, педагогіки і мовної підготовки ХНУМГ ім. О. М. Бекетова в межах вивчення дисципліни «Сучасна українська літературна мова». Закцентовано увагу на тому, що реалізація елементів цього типу змішаного навчання під час вивчення дисципліни «Сучасна українська літературна мова» сприяє формуванню наполегливості, уміння диференціювати навчальний матеріал, розуміти, опрацювати й інтерпретувати найбільш важливу й необхідну інформацію з використанням комплексу інформаційно-комунікаційних ресурсів.

Зроблено висновок про те, що технологія «перевернутого навчання» у вивченні дисципліни «Сучасна українська літературна мова» має низку переваг проти традиційного підходу організації освітнього процесу. «Перевернуте навчання» може допомогти студентам краще засвоїти матеріал, удосконалити навички спілкування і співпраці, а також розвинути критичне мислення і незалежність. До того ж за такого підходу перед викладачем відкривається широкий спектр можливостей для реалізації індивідуального підходу до кожного здобувача освіти.

Ключові слова: вища освіта, інноваційні технології, технологія «перевернуте навчання», мовна підготовка, сучасна українська літературна мова.

DOLGOPOL Olena Oleksandrivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Psychology, Pedagogy and Language Training O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9545-2290>

e-mail: dolgop_helen@ukr.net

KIRYANOVA Olena Vasylivna –

senior lecturer of the Department of Psychology, Pedagogy and Language Training O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9549-639X>

e-mail: olena.kiryanova@gmail.com

THE TECHNOLOGY OF "INVERTED LEARNING" IN THE TRAINING OF HIGHER EDUCATION ACQUIRES

The article is devoted to the theoretical justification of the technology of "inverted learning" of students, which opens up new perspectives in improving the quality of education in Ukrainian higher education institutions. A short excursion into the history of the development of this technology was made. The essence, basis of the idea and features of the application of technology in the educational process are specified.

Within the framework of this publication, "flipped learning" is considered as a relatively new approach to the organization of the educational process, the main idea of which is to change the role of the teacher and students, giving the latter the opportunity to work independently with the use of video lessons and other visual materials, and then improve the skills of practical application of acquired knowledge.

The main stages that should be followed for the effective implementation of the inverted technology in the ZVO are defined.

The peculiarities of the use of the technology of "inverted learning" by the teachers of the Department of Psychology, Pedagogy and Language Training of O. M. Beketov National University of Urban Economy within the study of the discipline "Modern Ukrainian

Literary Language". Attention is focused on the fact that the implementation of elements of this type of mixed learning during the study of the discipline "Modern Ukrainian Literary Language" contributes to the formation of perseverance, the ability to differentiate educational material, understand, process and interpret the most important and necessary information using a complex of information and communication resources.

It was concluded that the technology of "inverted learning" in the study of the discipline "Modern Ukrainian Literary Language" has a number of advantages compared to the traditional approach of organizing the educational process. Flipped learning can help students learn better, improve communication and collaboration skills, and develop critical thinking and independence. In addition, this approach opens up a wide range of opportunities for the teacher to implement an individual approach to each student.

Key words: higher education, innovative technologies, "inverted learning" technology, language training, modern Ukrainian literary language.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Одним із можливих викликів, із якими можуть зіткнутися викладачі ЗВО, є недостатня мотивація студентів до самостійної роботи. Відтак, актуальним постає пошук методів, прийомів і технологій, спрямованих на підвищення ефективності освітнього процесу в ЗВО. Сьогодні такою інноваційною педагогічною технологією визначають «перевернуте навчання».

Ця інноваційна форма організації освітнього простору є однією з моделей змішаного навчання і передбачає поєднання традиційної технології та дистанційної освіти. До того ж вона може бути використана як у формальній, так і в неформальній освіті [3, с. 530].

Застосування перевернутого навчання під час вивчення дисципліни «Сучасна українська літературна мова» сприяє не лише підвищенню мотивації здобувачів освіти спеціальності 035 Філологія до навчання, а й підвищенню ефективності процесу формування навичок оперування фаховою термінологією, редагування, коригування і перекладу наукових фахових текстів; вихованню свідомого ставлення до української мови як мови українського народу, української нації; розвитку творчого мислення студентів.

Крім того, активна робота в аудиторії за технологією «перевернутого навчання» сприяє більш глибокому формуванню вмінь і навичок практичного застосування теоретичних положень сучасної української літературної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Впровадження інтерактивних технологій в освітній процес ЗВО є предметом досліджень А. Кендюхової, В. Ковальчука, В. Сидоренко, Г. Топчій, О. Дубасенюк, С. Романової, Г. Чепурного, Л. Тишакової, М. Зиганова, О. Кабанського, С. Паламар, О. Пехоти, С. Сисоєвої та інших. Технологія «перевернутого навчання» є відносно новою, і наразі аналізуються теоретичні й практичні аспекти її впровадження в освітній процес ЗВО. Однак деякі аспекти застосування цієї технології знайшли відображення в наукових працях М. Кадемїї [1], Ю. Корницької [2], Л. Матвієнко, О. Красоти [3], Н. Приходькіної [5] та інших.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні особливостей використання технології «перевернутого навчання» під час вивчення курсу «Сучасна українська літературна мова».

Виклад основного матеріалу дослідження. На початку 90-х років 20-го століття професор Гарвардського університету Ерік Мазур провів перші експерименти з використання технології

«перевернутого навчання»: він попередньо записував відеолекції, які потім переглядали студенти, вони також вивчали рекомендовані статті, спираючись на отримані знання, робили висновки й готували питання до майбутніх лекцій [7]. Професор Мазур зі свого боку на основі цих питань актуалізував діючий навчальний план і розробив навчально-методичні матеріали для аудиторних занять. Під час занять із досліджуваної теми виникала дискусія між студентами та спільно вирішувалися складні питання. Надалі ця форма навчання набула розвитку в 2004 р. у США (А. Самс, Дж. Бергманн. Woodland Park High School, Колорадо) [6].

У 2011 р. дослідником А. Шилем (Andy Scheel) було здійснено велике експериментальне дослідження технології «перевернутого навчання», проведене в Мічигані в Clintondale High School [8].

А. Шиль здійснив аналіз ефективності технології в експериментальному й контрольному класах. Для цього учні отримували ідентичний за змістом навчальний матеріал, проте форма організації освітнього процесу істотно відрізнялася: одна група працювала за технологією перевернутого навчання, а інша – ні. Експеримент здійснювався протягом 20 тижнів і показав, що учні за традиційною технологією (тобто слухають пояснення в аудиторії і виконують домашнє завдання вдома) показали невисокі результати: 13 % із них не засвоїли навчальний матеріал навіть на задовільному рівні. Водночас жоден із тих, хто навчався за технологією перевернутого навчання, не показав негативний результат. Продовження експерименту в 2012 році вже на новому матеріалі (навчання іноземній мові, суспільствознавству й іншим дисциплінам) продемонструвало позитивну динаміку: кількість тих, хто не засвоїв матеріал з англійської мови знизилась із 52 % до 19 %, із суспільствознавства – із 28 % до 19 %. Експеримент показав, що більший навчальний вплив має не конспектування лекції, яке триває 45 хв, а відеоролики тривалістю 3–6 хв.

Нині найуспішнішою вважають практику використання перевернутого навчання в Університеті штату Пенсильванія (США), у якому навчається понад 1500 студентів.

Наукові дослідження демонструють, що перевернуте навчання може бути ефективною освітньою технологією, яка дозволяє підвищити результативність навчання і зацікавленість студентів. Однак її використання вимагає від викладача й здобувачів освіти певного рівня технологічної грамотності та самоорганізації.

«Перевернуте навчання» (Flipped classroom) – відносно новий підхід до організації освітнього

процесу, який набуває все більшої популярності в українських ЗВО. Основна ідея полягає в зміні ролей викладача й студентів, надавши останнім можливість працювати самостійно з використанням відеоуроків та інших наочних матеріалів, а потім удосконалювати навички практичного застосування отриманих знань.

«Перевернуте навчання», на переконання українських дослідниць Л. Матвієнко й О. Красоти, буде особливо ефективним у ЗВО, де викладачі можуть використовувати онлайн-курси й електронні ресурси для дистанційного й змішаного навчання: студенти можуть переглядати відео та читати текстові матеріали й виконувати вправи вдома, а потім активно брати участь у закріпленні отриманих знань на практичних заняттях [3, с. 231].

Застосування технології «перевернутого навчання» передбачає зміну функцій викладача й студента в системі підготовки здобувачів освіти за спеціальністю 035 Філологія. Включення елементів такого типу змішаного навчання під час вивчення дисципліни «Сучасна українська літературна мова» формує наполегливість, уміння диференціювати навчальні матеріали, розподіляти й переробляти найважливішу та найнеобхіднішу інформацію і інтерпретувати її, залучаючи при цьому комплекс інформаційно-комунікаційних ресурсів.

Використання цієї інноваційної технології в освітньому просторі ЗВО допомагає розв'язати основні завдання дисципліни, а саме: формування знань про фонетичну, фонематичну, орфоепічну, графічну, орфографічну, лексикологічну, фразеологічну, лексикографічну, морфемну, словотвірну, граматичну, пунктуаційну системи сучасної української літературної мови; забезпечення засвоєння закономірностей розвитку літературної мови; формування навичок оперування фаховою термінологією, редагування, коригування і перекладу наукових фахових текстів; виховання свідомого ставлення до української мови як мови українського народу, української нації; розвиток творчого мислення студентів [4].

Застосовуючи на заняттях технологію «перевернутого навчання», викладачі кафедри психології, педагогіки і мовної підготовки прагнуть досягти таких результатів:

- оптимізація навчального матеріалу;
- збільшення ефективності організації самостійної діяльності студентів;
- формування в студентів відповідальності за свою освіту;
- підвищення рівня мотивації до навчання здобувачів вищої освіти;
- трансформація студентів у активних учасників освітнього процесу.

Ознайомлення з теоретичним матеріалом у межах вивчення дисципліни «Сучасна українська літературна мова» за технологією перевернутого навчання здійснюється самостійно, шляхом взаємодії з електронними онлайн та офлайн ресурсами. Студенти асинхронно переглядають відеолекції, опрацьовують наданий матеріал в індивідуальному робочому темпі й режимі, маючи можливість одночасного консультування з викладачем.

Натомість під час аудиторних занять із використанням технології «перевернутого навчання» звільняється час для обґрунтування висвітлених термінів, понять, текстів, граматичних конструкцій, для створення презентацій, досліджень із конкретних тем, моделювання комунікативних ситуацій у межах теми, розгляду особливостей сучасної української літературної мови. Отже, в аудиторії створюється інтерактивний освітній простір, вивчений матеріал узагальнюється та систематизується ефективніше.

Зважаючи на наукові погляди Л. Матвієнко та О. Красоти, вважаємо доречним зазначити, що для ефективної реалізації технології «перевернутого навчання» у ЗВО необхідно дотримуватись певних етапів, із урахуванням особливостей дисципліни та студентської групи:

Перший етап – створення викладачем комплексного електронного освітнього середовища: презентації, відеолекції, відео- й аудіоінтерпретація плану проекту, завдань або інших необхідних навчально-методичних матеріалів, підбір спеціального програмного забезпечення і електронного сервісу для зворотного зв'язку зі студентами;

Другий – це організація освітнього процесу: представлення ключових компетентностей, пов'язаних із темою заняття, форми взаємодії зі студентами. Для організації якісної передачі знань необхідно попередньо підготувати навчальні завдання для роботи в аудиторії на поглиблення, закріплення і повторення вивченого матеріалу.

Третій етап – це поточна й підсумкова оцінка отриманих здобувачами вищої освіти компетентностей через спільний вибір кількох форм виконання підсумкової роботи [3, с. 532].

Крім того, важливим етапом перевернутого навчання є планування і підбір матеріалів для самостійної роботи студентів.

«Перевернуте навчання» може бути корисним для студентів із різним темпом навчання чи неоднаковою мотивацією, оскільки дає можливість працювати відповідно до власних потреб. До того ж такий підхід допоможе викладачам більш ефективно використовувати аудиторний час і забезпечити глибше засвоєння здобувачами освіти необхідного матеріалу. Така сучасна, інноваційна технологія організації навчальної діяльності дозволяє здобувачам вищої освіти самостійно контролювати свій темп навчання.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. З огляду на викладене вище, ми дійшли висновку, що технологія «перевернутого навчання» у вивченні дисципліни «Сучасна українська літературна мова» має переваги перед традиційним підходом організації освітнього процесу. Перевернуте навчання може допомогти студентам краще засвоювати матеріал, покращувати навички комунікації і співпраці, розвивати критичне мислення і самостійність. Крім того, цей підхід дозволяє викладачеві більше часу приділяти індивідуальній роботі зі студентами, що сприяє підвищенню якості навчання і забезпеченню більш персоналізованого підходу до кожного здобувача освіти. Однак доступ до технічних

засобів і ресурсів для навчання вдома може бути обмеженим для деяких студентів, що може створити нерівні умови для навчання. Водночас «перевернуте навчання» може бути складним для студентів, які звикли до традиційного підходу й потребують більш структурованого освітнього процесу.

Отже, використання технології «перевернутого навчання» вимагає від викладача ЗВО готовності змінити традиційний підхід до своєї педагогічної діяльності, відмовляючись від простої подачі матеріалу на користь роботи над його вдосконаленням, заохочуючи студентів до самостійного дослідження, спільної діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології у перевернутому навчанні студентів. *Звітна наукова конференція Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: збірник матер. наук. конф.*, м. Київ, 28 берез. 2017 р. Київ: ІТЗН НАПН України, 2017. С. 147–150.
2. Корницька Ю. Перевернутий клас в курсі англійської мови фахового спрямування: ставлення студентів. *Молодь і ринок*. 2020. № 1. С. 116–120.
3. Матвієнко Л., Красота О. Технологія перевернутого навчання у викладанні іноземної мови здобувачам вищої освіти. *Наукові інновації та передові технології*. Вип. 5 (19). 2023. С. 529–536.
4. Методичні рекомендації до проведення практичних занять із навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова» (для студентів 2 курсу денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 – Філологія) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. О. О. Долгопол, О. В. Кір'янова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 72 с.
5. Приходькіна Н. Використання технології переверненого навчання у професійній діяльності викладачів вищої школи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2014. Вип. 30. С. 141–144.
6. Bergmann, J., & Sams, A. Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day. *International Society for Technology in Education*. 2012. P. 120–190.
7. Mazur E. Peer Instruction: A User's Manual. *American Journal of Physics*. 1999. № 67. P. 359–360. DOI: <https://doi.org/10.1119/1.19265>.
8. Rosenberg T. Turning Education Upside Down. *The New York Times*. 2013. URL: https://archive.nytimes.com/opinionator.blogs.nytimes.com/2013/10/09/turni-ng-education-upside-down/?_r=0 (Дата звернення: 12.01.2024).

REFERENCES

1. Bergmann, J., & Sams, A. (2012). Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day. *International Society for Technology in Education*, S. 120–190. [in English]
2. Kademiia, M. Yu. (2017). Informatsiino-komunikatsiini tehnologii u perevernutomu navchanni studentiv [Information and communication technologies in the inverted education of students]. *Zvitna naukova konferentsiia Instytutu informatsiinykh tehnologii i zasobiv navchannia NAPN Ukrainy: zbirnyk mater. nauk. konf.*, m. Kyiv, 28 berez. 2017 r. [Report of the scientific conference of the Institute of Information Technologies and Teaching Aids of the National Academy of Sciences of Ukraine: collection of materials. of science conf., m. Kyiv, March 28]. Kyiv : IITZN NAPN Ukrainy, S. 147–150 [in Ukrainian]

3. Komytska, Yu. (2020). Perevernutyi klas v kursii anhliiskoi movy fakhovoho spriamuvannia: stavlennia studentiv [A flipped classroom in a professional English language course: students' attitudes]. *Molod i rynek [Youth and the market]*, 1, S. 116–120 [in Ukrainian]

4. Mazur, E. (1999). Peer Instruction: A User's Manual. *American Journal of Physics*. № 67. S. 359–360. DOI: <https://doi.org/10.1119/1.19265>. [in English]

5. Matviienko, L. & Krasota O. (2023). Tekhnologii perevernutoho navchannia u vykladanni inozemnoi movy zdobuvacham vyshchoi osvity [Technology of flipped learning in teaching a foreign language to students of higher education]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tehnologii [Scientific innovations and advanced technologies]*, 5 (19). S. 529–536 [in Ukrainian]

6. Metodichni rekomendatsii do provedennia praktychnykh zaniat iz navchalnoi dystsypliny «Suchasna ukrainska literaturna mova» (dlia studentiv 2 kursu dennoi formy navchannia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity spetsialnosti 035 – Filolohiia) [Methodological recommendations for conducting practical classes in the educational discipline "Modern Ukrainian Literary Language" (for students of the 2nd year of full-time study of the first (bachelor's) level of higher education, specialty 035 – Philology)] Kharkiv. nats. un-t misk. hosp-va im. O. M. Beketova [Kharkiv. national city university farm named after O. M. Beketova]; uklad. O. O. Dolhopol, O. V. Kirianova. Kharkiv: KhNUMH im. O. M. Beketova, 2021. 72 s. [in Ukrainian]

7. Prykhodkina, N. (2014). Vykorystannia tehnologii «perevernutoho navchannia» u profesiinii diialnosti vykladachiv vyshchoi shkoly [Using the technology of «inverted learning» in the professional activity of teachers of a higher school]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia «Pedagogika, sotsialna robota» [Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series «Pedagogy, social work»]*, 30, S. 141–144 [in Ukrainian]

8. Rosenberg, T. (2013). Turning Education Upside Down. *The New York Times*. URL: https://archive.nytimes.com/opinionator.blogs.nytimes.com/2013/10/09/turni-ng-education-upside-down/?_r=0. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ДОЛГОПОЛ Олена Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології, педагогіки і мовної підготовки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

Наукові інтереси: теорія і методика навчання, комунікативна компетенція, інноваційні методи навчання.

КІР'ЯНОВА Олена Василівна – старший викладач кафедри психології, педагогіки і мовної підготовки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

Наукові інтереси: теорія і методика навчання, комунікативна компетенція, інноваційні методи навчання.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

DOLGOPOL Olena Oleksandrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Psychology, Pedagogy and Language Training O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv.

Scientific interests: the theory and methods of teaching, innovative teaching methods, communicative competence.

KIRYANOVA Olena Vasylivna – senior lecturer of the Department of Psychology, Pedagogy and Language Training O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv.

Scientific interests: the theory and methods of teaching, innovative teaching methods, communicative competence.

Стаття надійшла до редакції 13.01.2024 р.